

KOTISEUTUARKISTOT Tulevaisuuspolkuja arkistotoiminnan katvealueelta

Teppo Ylitalo
9.6.2023

Kuva: Orimattilan kotiseutuarkisto. Henrika Suna.

**Kotiseudun suunnitteluun
tarvitaan meitä kaikkia**

**Suomen
Kotiseutuliitto**

Rakkaudesta kotiseutuun

- Maan suurin kulttuurialan kansalaisjärjestö
- Jäsenenä kotiseutu- ja kaupunginosayhdistyksiä, järjestöjä, kaupunkeja, kuntia, maakuntien liitot
- Kotiseututyötä tukeva keskusjärjestö
- Vaalii kulttuurin monimuotoisuutta ja kulttuuriperintöä
- Nostaa esille paikalliskulttuureita
- Vaikuttaa päätöksentekoon

MIKÄ KOTISEUTUARKISTO?

- Täh?
- Yhteisöjen, yhdistysten, kylien, sukujen, talojen ja yksityisten ihmisten tietovarantoja
- Tärkeä osa erityisesti paikallista muistia
- Erittäin monenlaisia, paikallisten olojen ja henkilöiden määrittämiä
- Väliinputoajia: ei lainsäädännön eikä avustusten piirissä

Kuva: Tornion kotiseutuarkisto.

Valtakunnalliset kotiseutupäivät Kotkassa 8.–10.9.23

<https://www.kotka.fi/kotiseutupaivat/>

KOTISEUTUPÄIVÄT
KOTKASSA 2023

SELVITYS 2022

- Kotiseutuliitto ohjannut ja kouluttanut omilla hankkeillaan yhteistyössä KA kanssa
 - ohjeet ja suositukset, koulutukset
- Kyselytutkimus 2021–2022 OKM:n tuella ja yhteistyössä KA kanssa (edellinen 1999)
- 111 vastausta (1999: yli 250)
 - 49 kunnan, 56 yksityisten
 - puolet kirjaston/arkiston/museon yhteydessä
- Monet tuntemattomia ja vaikeita saavuttaa
- Usein (suotta) aliarvostettuja

Kuva: Vanhan Äänekosken
Kotiseutuyhdistyksen arkisto.

SELVITYS 2022

- Asiakirjoja 5,2 hkm (1999: 4,4)
 - Vuosikartunta 125 hm (1999: 244)
- Valokuvia yli 312 000, äänitallenteita yli 3 800 jne, osin digitoituja
- Asiakaskäyntejä vuodessa yli 36 000 (1999: 6 000)
- Resurssihaasteita tekijöiden, ajan, tilan, laitteiden, järjestelmien ja osaamisen suhteen
 - 25 % ei pysty järjestämään tietopalvelua
 - noin 36 % täyttää tilavaatimukset, noin 24 % ei täytä, noin 42 % ei tiedä täyttääkö
 - yli 2/3:lla arkistohakemistoja ei löydy verkosta; lähes puolelta puuttuvat verkkosivut

MIKSI?

- Paikallisesti, alueellisesti, valtakunnallisesti merkittäviä aineistoja
- Yhteiskunnan muistin monipuolisuus ja moniarvoisuus
 - Julkisaineistot eivät riitä, ya-instituutiot eivät kata, ”naapuriin ei anneta”
- Suomi poikkeuksellinen kansalaisyhteiskunta
 - Paikallis- ja sukututkimusbuumi
- Kansalaisyhteiskunnan, osallisuuden ja demokratian puolesta
 - Demokratiakriisi, syrjäytyminen

Kuva: Soinin kotiseutu- ja yhdistysarkisto.

MOMENTUM

- Kauanko kotiseutuarkistoja vielä ylipäänsä on?
- Kauanko ylläpitäjiä riittää?
- Kokonaisvaltainen murros
 - Kansalaistoiminnan paperiarkistoja ym. vielä paljon, mutta ei ehkä kauan
 - Yhdistystoiminnan muutos
 - Kuntahallinnon muutos
 - Arkistotoiminnan muutos

Kuva: Pieksämäen kotiseutuarkisto.

VAIHTOEHTOJA

- 1) Unohdetaan koko juttu
- 2) Annetaan mennä omalla painollaan
- 3) Velvoitetaan kunnat
- 4) Siirretään toiminta jollekin muulle arkistolle
- 5) Yhteistyö ja ohjaus:
Koordinoidaan, koulutetaan ja ohjataan

Kuva: Vanhan Äänekosken Kotiseutuyhdistyksen arkisto.

TULEVAISUUSPOLKUJA

- Tehdään näkyväksi
 - Ya-selvitys ja strategia
- Kartoitetaan toimijat ja aineistot
- Luodaan laajapohjainen yhteistyöverkosto
 - YHDESSÄ
- Koordinoidaan kehittämistä
 - Ohjeistukset ajan tasalle
 - Koulutussuunnitelmat ja koulutukset

Kuva: Vanhan Äänekosken Kotiseutuyhdistyksen arkisto.

TULEVAISUUSPOLKUJA 2

- Varmistetaan säilyminen
 - Keskitetty arvonmääritys
 - Aineistopelastukset
- Tuodaan saavutettavaksi
 - Yhteisjärjestelmäselvitys
 - Digitoinnit
- Hankitaan rahoitusta
- **PAIKALLISTEN KANSSA & PAIKALLISILLA EHDOILLA**

Kuva: Nivala-Seuran kotiseutuarkisto.

KIITOS!

teppo.ylitalo@kotiseutuliitto.fi

Mestarit & Kisällit Kotkaniemessä Luumäellä.
Kuva: Anna-Maija Halme.